

Polskie Noble 2008 przyznane

ZA WYBITNE OSIĄGNIĘCIA | Czterej uczeni zostali laureatami nagród Fundacji na rzecz Nauki Polskiej. Jest to najważniejsze indywidualne naukowe wyróżnienie w Polsce

KRZYSZTOF KOWALSKI

Nagrody przyznano jak zwykle w czterech kategoriach: w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych, nauk technicznych, nauk ścisłych oraz nauk przyrodniczych i medycznych. Otrzymał je profesorowie: Stanisław Mossakowski, Andrzej Jajszczyk, Ryszard Horodecki i Jacek Oleksyn.

Indywidualne nagrody Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, nazywane nieformalnie polskimi Nobelami, przyznawane są od 1992 roku. W tym roku uczeni zostali nimi uhonorowani po raz 17. Uroczyste wręczenie nagród nastąpi 5 grudnia, tradycyjnie na Zamku Królewskim w Warszawie. Grono dotychczasowych laureatów, wraz z tegorocznymi, liczy 61 osób.

Regulamin nagrody postanawia, że mogą ją otrzymać wybitni polscy naukowcy za osiągnięcia i odkrycia z ostatnich czterech lat. Od 2005 roku mogą to być także obcokrajowcy mieszkający i pracujący w Polsce lub zajmujący się tematyką polską.

Osiągnięcia i odkrycia laureatów muszą stanowić istotny wkład w życie duchowe i postęp cywilizacyjny naszego kraju. Muszą się również przyczyniać do tego, aby nauka polska zajmowała poczesne miejsce w nauce światowej.

Wysokość nagrody systematycznie rośnie. W tym roku wy-

nosi 200 tys. złotych – tyle otrzyma każdy z laureatów.

Kandydatów do nagrody mogą zgłaszać laureaci z lat ubiegłych i wybitni naukowcy zaproszeni imiennie przez radę fundacji.

– Ranga nagrody rośnie z roku na rok. Można się z tego tylko cieszyć – komentuje dla „Rzeczpospolitej” tegoroczny wybór przewodniczący rady fundacji prof. Andrzej Członkowski. – Kolejna dobra rzecz związana z nagrodą to fakt, że wybór laureatów jest dobrze odbierany nie tylko w społeczeństwie, ale również w środowisku naukowym. Mam nadzieję, że i tym razem będzie podobnie. Dzieje się tak dlatego, że spośród wielu bardzo dobrych kandydatów wybieramy wyśmienitych.

–Przez lata dopracowaliśmy się niebywale troskliwego systemu zgłaszania, oceniania i ostatecznego wyboru laureatów. System ten jest od lat udoskonalany, ale zasadniczych zmian w jego funkcjonowaniu nie przewidujemy. Nie planujemy też wprowadzania nowych kategorii przyznawanych nagród. Te cztery, które istnieją, mieszczą wszystkie pola badawcze – podkreślił w rozmowie z „Rzeczpospolita” prof. Członkowski. ■

www. Więcej o nagrodach fundacji

www.fnp.org.pl

•SYLWETKI

Stanisław Mossakowski

nauki humanistyczne i społeczne

Andrzej Jajszczyk

nauki techniczne

Ryszard Horodecki

nauki ścisłe

Jacek Oleksyn

nauki przyrodnicze i medyczne

Urodził się w 1937 roku. Pracuje w Instytucie Sztuki PAN w Warszawie. Został uhonorowany za dzieło „Kaplica Zygmunta (1515 – 1533). Problematyka artystyczna i ideowa mauzoleum króla Zygmunta I”. Jest to fundamentalna monografia tego wspaniałego, najwybitniejszego w Polsce, renesansowego zabytku architektury i rzeźby, owoc 30 lat pracy. Autor rozwiązał podstawowe problemy, z którymi nie uporali się autorzy wcześniejszych prac naukowych poświę-

Urodził się w 1952 roku. Od lat związany jest z Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie. Jest ekspertem Komisji Europejskiej do spraw telekomunikacji. Pracował w wielu krajach. Nagrodę otrzymał za wybitny wkład w rozwój technik budowy Internetu nowej generacji. Dla rozwoju supersieci – Internetu – szczególnie ważna jest budowa szkieletowych sieci optycznych o ogromnych przepływnościach, a także różnorodnych sieci dostępowych. Od tych technik,

Urodził się w 1943 roku. Kieruje Zakładem Optyki i Informacji Kwantowej Instytutu Fizyki Teoretycznej i Astrofizyki na Uniwersytecie Gdańskim. Został nagrodzony za stworzenie teoretycznych podstaw informatyki kwantowej, a w szczególności za wypracowanie podstaw praktycznej detekcji kwantowego splątania i odkrycie splątania związanego, czyli tak zwanych czarnych dziur w kwantowej teorii informacji. Na-

Urodził się w 1953 roku. Pracuje w Instytucie Dendrologii PAN. Zajmuje się botaniką eksperymentalną, ekofizjologią roślin, ekologią i ochroną środowiska. Był stypendystą Fundacji Fulbrighta, współpracuje z uniwersytetami w Ameryce, Australii, Europie. Fundacja na rzecz Nauki Polskiej doceniła jego badania w zakresie ekofizjologii roślin. Doprowadziły one do stworzenia spójnego, globalnego opisu kluczowych cech roślin – chemicznych, strukturalnych i fizjologicznych. Dzięki

cnych kaplicy. Określił jej genezę i formę architektoniczną. Odkrył formację artystyczną twórcy tej budowli Bartolomeo Berrecciego. Przedstawił ogromny wkład polskiego króla w koncepcję ideową i artystyczną kaplicy. Ze względu na najwyższy kunszt pracy badawczej, podjętą tematykę i jej ujęcie – z pełnym wykorzystaniem źródeł polskich i zagranicznych – książka ma fundamentalne znaczenie dla badań nie tylko nad polskim, ale w ogóle europejskim renesansem i tradycją antyczną w nowożytnej sztuce.

niewidocznych dla użytkowników sieci, zależy jej skuteczne, szybkie i niezawodne działanie. Tysiące naukowców i inżynierów na całym świecie prowadzą prace nad ich rozwojem. Wielką rolę w tej dziedzinie odegrał właśnie tegoroczny laureat. Przyczynił się do uporządkowania teorii telekomunikacji. O randze jego dokonania niech świadczy między innymi to, że w teorii telekomunikacji funkcjonują takie określenia jak algorytm Jajszczyka czy Jajszczyk's network – pola komputacyjne Jajszczyka.

leży do wąskiego światowego grona fizyków i informatyków, którzy stworzyli i rozwijają podstawy nowej dziedziny – informatyki kwantowej. Zajmujący się nią badacze poruszają się pewnie na gruncie fizyki, matematyki i informatyki. Grono takich ludzi skupił w Gdańsku tegoroczny laureat, jest to światowe centrum badań w tej dziedzinie. Dorobek laureata podsumowuje praca „Quantum entanglement” w czasopiśmie „Reviews of Modern Physics”.

badaniom laureata udało się wykazać istnienie ścisłej zależności pomiędzy sposobem gospodarowania przez rośliny pierwiastkami a ich geograficzną lokalizacją. Udało się też opisać uniwersalną zależność między zawartością azotu a metabolizmem oddechowym roślin. Prace te publikowało m. in. prestiżowe pismo „Nature” (informowała o nich również „Rz”). Badania prowadzone przez laureata w międzynarodowym zespole obejmują ok. 1 proc. wszystkich roślin naczyniowych z kilkuset stanowisk na świecie.